

ความสัมพันธ์ระหว่างเพลงกล่อม เด็กกับโลกทัศน์ของลาวพวน : กรณีศึกษา
หมู่บ้านวัดกุฎีทอง จังหวัดสิงห์บุรี

นางสาวอุบลทิพย์ จันทร เนตร

วิทยานิพนธ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญามนุษยวิทยามหาบัณฑิต

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974 - 583 - 693 - 1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019093

147438236

THE RELATION BETWEEN THE LULLABIES AND WORLD VIEWS AMONG THE LAO PHUAN ;
A CASE STUDY OF BAN WAT KUDEETHONG VILLAGE, SING BURI PROVINCE

Miss Ubolthip Chantranate

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements

for the Degree of Master of Anthorpology

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University

1994

ISBN 974 - 583 - 693 - 1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างเพลงกล่อมเด็กกับโลกทัศน์ของสาวพวน :

กรณีศึกษา หมู่บ้านวัดกุฎีทอง จังหวัดสิงห์บุรี

โดย

นางสาวอุบลทิพย์ จันทระเนตร

ภาควิชา

สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา

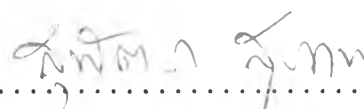
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรเวทย์ ประมวญ์รัฐการ

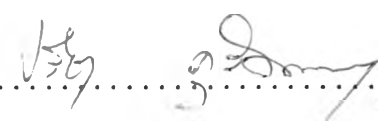
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรรักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุพิศรา สุภาพ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรเวทย์ ประมวญ์รัฐการ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุณินทร์พันธุ์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

อุบลทิพย์ สันทรเนตร : ความสัมพันธ์ระหว่างเพลงกล่อมเด็กกับโลกทัศน์ของลาวพวน
กรณีศึกษาหมู่บ้านวัดกุฎีทอง จังหวัดสิงห์บุรี (THE RELATION BETWEEN THE LULLABIES
AND WORLD VIEWS AMONG THE LAO PHUAN : A CASE STUDY OF BAN WAT
KUDEETHONG VILLAGE, SINGHBURI PROVINCE) อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.ธีรเวทย์
ประมวญรัฐกร, 183 หน้า, ISBN 974-583-693-1

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา โลกทัศน์ของชนชาติลาวพวนในหมู่บ้านวัดกุฎีทอง เขต
จังหวัดสิงห์บุรี โดยอาศัยข้อมูลที่ได้สืบค้นบทเพลงกล่อมเด็กที่ใช้ร้องขับกล่อมในหมู่บ้านดังกล่าว
ระหว่างเดือนมกราคม 2535 ถึงเดือนพฤษภาคม 2536

จากการศึกษาพบว่า ความหมายทั้งในคำลาวและคำไทยในเพลงกล่อมเด็กสะท้อนให้เห็นถึง
การเปลี่ยนแปลงของโลกทัศน์ในด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จาก การเปลี่ยนแปลงอัตราส่วนของ
คำร้องในเพลง จากคำร้องในเพลงกล่อมเด็กพบว่าคำที่คนลาวพวนจำเป็นต้องใช้เพื่อสื่อการแสดงออกใน
วิถีชีวิตของคนไทยเป็นคำไทยส่วนใหญ่และปรากฏในบริบทที่อ้างสถานที่ การขอร้องหรือขอร้อง การทำ
อาหาร กิจวัตร ชนชั้น ประเพณี ล่ารไล่พืด ความขัดแย้ง ความสุข และการเปรียบเปรย เมื่อเวลา
ผ่านไป คำไทยได้เข้ามาแทรกคำลาวและค้อย ๆ มีบริบทเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่เกี่ยวกับความรัก การ
แสดงเสน่ห์ การปฏิเสธ การอนุญาต และการแสดงความน้อยเนื้อต่ำใจ นอกจากนี้คนลาวพวนใน
หมู่บ้านที่ศึกษานี้จะเปลี่ยนวิถีชีวิตและโลกทัศน์ใหม่ ซึ่งพบจากเพลงกล่อมเด็กที่มีคำไทยเพิ่มมากขึ้นแล้ว
ยังพบคำร้องที่แสดงลักษณะความสัมพันธ์ในชุมชน 4 ลักษณะ คือ

1. ระหว่างหนุ่มสาวในบริบทของความรัก โดยในเพลงคำลาวจะแสดงลักษณะความ
สัมพันธ์ที่ฝ่ายหญิงกล่าวหรือรำพันถึงความผิดหวังฝ่ายเดียว อัตราส่วนของคำลาว/ไทยจะลดลงมาเป็น
ค้อย ๆ ใช้คำไทยในบริบทเดิม แต่จะเป็นความรู้สึกตอบโต้ทั้งสองฝ่ายมากขึ้น
2. ระหว่างสมาชิกครอบครัวในบริบทของการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งในเพลงลาวเดิมจะมีบทบาท
ของทั้งพ่อและแม่ แต่เมื่อเปลี่ยนแปลงมาใช้คำไทยมากขึ้นจะพบว่ากิจกรรมนี้เปลี่ยนเป็นของแม่กับยาย
บทบาทของพ่อในบ้านคงจะเปลี่ยนไปสู่ที่ทำงานในสังคมที่ก้าวเข้าสู่ความทันสมัย
3. ระหว่างสมาชิกในชุมชนในบริบทของความสัมพันธ์ประจำวันพบว่าในเพลงลาว เป็นความ
สัมพันธ์ในชุมชน แต่ในเพลงไทยพบน้อยลงเป็นลำดับ ทั้งนี้ น่าจะสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
4. ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ในบริบทการใช้ทรัพยากรในเพลงลาวมีคำที่แสดงการนำ
เอาผลผลิตของธรรมชาติมาใช้ในการดำรงชีวิต และเมื่อมีการใช้คำไทยมากขึ้นในเพลงกล่อมเด็กบริบท
จะเปลี่ยนไปเป็นการแสดงออกของสุนทรียภาพ ซึ่งอาจสะท้อนการพึ่งพาธรรมชาติที่น้อยลงในชุมชน
หมู่บ้านวัดกุฎีทองนี้

ภาควิชา ..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชา ..... มานุษยวิทยา
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาอาวุโส .....

C330523 : MAJOR SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY
KEY WORD: RELATION / LULLABIES / WORLD VIEWS / LAO PHUAN

UBOLTHIP CHANTRANATE : THE RELATION BETWEEN THE LULLABIES AND WORLD VIEWS AMONG THE LAO PHUAN : A CASE STUDY OF BAN WAT KUDEETHONG VILLAGE, SINGHBURI PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASST.PROF. THIRAVET PRAMUANRATKARN, Ph.D., 183 pp. ISBN 974-583-693-1

This thesis is aimed at investigating world views of "Lao Phuan" people in Ban Wat Kudeethong Village in the Province of Singhburi. It employed lullabies sung by the elderly in the village as data which were gathered through tape-recording between January 1992 and May 1993 for analysis.

It is discovered that meanings found in both Laotian and Thai words reflect changes in significant aspects of world views through changes in proportion of words in between "Laotian" and "Thai" songs. Words used in the "Laotian" songs are mostly Thai words because in order to get along with the Thai way of life, such Thai words are more realistically reflexive than "Laotian" words. The Thai contexts pertaining to the above finding are such as place names, request or taboo, cooking, daily work, class, tradition, intoxication substance, conflict, happiness and analogies. As time goes by, Thai words are even more adopted to replace "Laotian" words in the lullabies while the traditional social contexts, namely, affection, enquiries, refusal, consent, disappointment become more replaced by the new ones. As the Lao Phuan in this village have changed their world views and way of life thus identified by having more Thai than Laotian words in the lullabies, one finds these lullabies are characteristically forming 4 sets of relations as follows:

1. Between boys and girls in a romantic context. The "Laotian" songs mostly and unilaterally represent feeling of the girls, heart-breaking. As the ratio of "Laotian" and "Thai" words declines the same context of love remains, but the feeling is more bilaterally expressed between both sexes.
2. Among family members in the context of child-rearing. In the "Laotian" songs, both the mother and the father is found to take care of a child. But when "Thai" words are more replaced as time goes by, this activity is fulfilled by the mother and the grandmother. The disappearing role of the father is but presumably found in the present changing modern society.
3. Among community members in everyday life. The old "Laotian" songs contain words representing life mostly conducted in the community whereas in the "Thai" songs the opposite is true, due mainly to changes in the process of urbanization.
4. Between man and environment in the context of resource utilization. The "Laotian" songs represent a close relation between villagers and their environment in terms of life maintenance. But as more Thai words are found in the Thai songs, the context is changed, i.e. the expression on environment is more of aesthetics reflecting a decrease in dependency on nature among villagers of Ban Wat Kudeethong.

ภาควิชา..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....

สาขาวิชา..... มานุษยวิทยา.....

ปีการศึกษา..... 2536.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จากบุคคลหลายท่านด้วยกัน ซึ่งข้าพเจ้าขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วยความซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธีรเวทย์ ประมวญรัฐการ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนแนะแนวความคิดในการจัดทำวิทยานิพนธ์ตลอดมา

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ สุพัตรา สุภาพ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุวินทร์พันธุ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อนึ่ง ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอพรหมบุรีทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานและแผนที่ต่าง ๆ ของหมู่บ้านวัดกุฎีทองที่ทำการศึกษา

นอกจากนี้ขอขอบพระคุณเจ้าอาวาสวัดกุฎีทองและวัดอตุมะพิชัย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณยายหลิม พรราวพันธ์ ที่ได้ให้ความกรุณาในเรื่องที่พักอาศัย และขอขอบพระคุณชาวพวนบ้านวัดกุฎีทองทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี รวมทั้งเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทั้งหลายที่ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณบิดา-มารดา ซึ่งเป็นผู้ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

อุบลทิพย์ จันทรเนตร

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1-6
วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	6
สมมติฐานในการศึกษา.....	6
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	7-8
ขอบเขตการศึกษา.....	9
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	9 -10
ระเบียบวิธีวิจัย.....	11-12
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	12-13
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา.....	13-16
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	16
บทที่ 2 สภาพทั่วไปของหมู่บ้านวัดคูฎีทอง	
สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ.....	17
สภาพทางภูมิศาสตร์.....	20
สภาพทางภูมิอากาศ.....	20
สภาพทั่วไปทางสังคม.....	20-21
ระบบเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ.....	21-23
การติดต่อสื่อสารและการคมนาคม.....	23-34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 2 (ต่อ)	
การศึกษา.....	24-25
สาธารณสุข.....	25-26
ศาสนา ความเชื่อ และประเพณี.....	26-27
การดำเนินชีวิตประจำวัน.....	28-29
ถิ่นฐานเดิมของลาวพวน.....	29-30
การอพยพย้ายถิ่น.....	32-33
บทที่ 3 ธรรมชาติในเพลงกล่อมเด็ก	
<u>เพลงลาว</u>	
1. บทเพลงที่กล่าวถึงเรื่องราวของสัตว์.....	35-36
2. บทเพลงที่กล่าวถึงเรื่องราวของพืช.....	36-38
3. บทเพลงที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์.....	38-39
4. บทเพลงที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ.....	39-40
<u>เพลงไทย</u>	
1. บทเพลงที่กล่าวถึงเรื่องราวของสัตว์.....	41-55
2. บทเพลงที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ.....	56-69
2.1 บทเพลงที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่ใช้สัตว์ เป็นตัวแทนในการนำเสนอ	
2.2 บทเพลงที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่ใช้ดอกไม้ และต้นไม้เป็นตัวแทนในการนำเสนอ	
สรุปท้ายบท	69-71

บทที่ 4 ความสัมพันธ์ของมนุษย์ใน เพลงกล่อม เด็ก

เพลงลาว

1. ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก..... 72-75
2. ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูก..... 75-76
3. ความสัมพันธ์ระหว่างยายกับหลาน..... 77-78
4. ความสัมพันธ์ระหว่างย่ากับหลาน..... 79
5. ความสัมพันธ์ระหว่างหนุ่มกับสาว..... 80-86
6. บทเพลงที่กล่าวถึงมนุษย์..... 86-87

เพลงไทย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก..... 88-90
2. ความสัมพันธ์ระหว่างยายกับหลาน..... 90-92
3. ความสัมพันธ์ระหว่างนายกับลูกน้อง..... 92
4. ความสัมพันธ์ระหว่างหนุ่มกับสาว..... 93-103
5. การเกี่ยวพาราสี..... 103-106
6. ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา..... 106-108
7. บทเพลงกล่าวถึงมนุษย์..... 108-110
- สรุปท้ายบท 110-111

บทที่ 5 การเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์จากอดีตถึงปัจจุบันใน เพลงกล่อม เด็ก 112-145

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ 146-158

บรรณานุกรม 158-160

ภาคผนวก 161-182

ประวัติผู้เขียน..... 183

สารบัญตาราง

ญ

หน้า

ตารางที่ 1	อัตราส่วนของคำลาว-ไทย ในเพลงกล่อมเด็ก.....	113
ตารางที่ 2	แนวเพลงและคำในเพลงลาว.....	121-122
ตารางที่ 3	การใช้คำลาวและคำไทยในบริบทของเพลงกล่อมเด็ก.....	124-128
ตารางที่ 4	อัตราส่วนของคำลาวที่เป็นหลักในการสื่อความคิด.....	130
ตารางที่ 5	การใช้คำลาวเป็นหลักในการสื่อ.....	131
ตารางที่ 6	อัตราส่วนของคำไทยที่เป็นหลักในการสื่อความคิด.....	134
ตารางที่ 7	การใช้คำไทยเป็นหลักในการสื่อ.....	136
ตารางที่ 8	การลดและเพิ่มของคำในเพลงลาวและ เพลงไทย.....	139-140